

Bibliotheek van Zeeland

Gedeputeerde Staten van Zeeland
t.a.v. [REDACTED]
Postbus 6001
4330 LA MIDDELBURG

Onze referentie 25.0007
Onderwerp Voorgenomen besluit tot bezuiniging IKS vanaf 2026, zaaknummer 576281
Behandeld door R. Herman
Doorkiesnummer (0118) 654 [REDACTED]
E-mail [REDACTED]@dezb.nl

Middelburg,
31 januari 2025

Geachte college,

Met deze brief geven wij onze zienswijze op uw voorgenomen besluit om vanaf 2026 de integrale kostensubsidie met € 1 miljoen te verlagen.

Het belang van ZB Bibliotheek van Zeeland

Dankzij de vooruitziende blik van de Provincie Zeeland is ZB Bibliotheek van Zeeland (ZB) in 1985 opgericht als provinciale bibliotheek, met een unieke combinatie van functies: openbare bibliotheek, provinciale ondersteuningsinstelling (POI) en wetenschappelijke- en erfgoedbibliotheek. Dit model heeft Zeeland een sterke, efficiënte en hoogwaardige bibliotheekstructuur gebracht. ZB fungeert als kenniscentrum en ontmoetingsplaats voor alle Zeeuwen, met een brede collectie boeken, tijdschriften, historische documenten en digitale bronnen.

ZB is één van de toonaangevende bibliotheken in het land en kan zich kwalitatief en kwantitatief meten met de grote bibliotheken in Nederland. ZB is een relevante samenwerkingspartner op provinciaal, landelijk en internationaal niveau en kan zodoende ontwikkelingen binnen de sector naar Zeeland halen.

De kracht van het bibliotheekwerk in Zeeland ligt in samenwerking tussen de drie autonome bibliotheekorganisaties (ZB, Bibliotheek Oosterschelde, Bibliotheek Zeeuws Vlaanderen) en centralisatie van taken bij ZB (POI en wetenschappelijke- en erfgoedbibliotheek). Dit uit zich in de unieke situatie in Nederland dat het netwerk van Zeeuwse Bibliotheken kan opereren als één bibliotheek Zeeland met één bibliotheeksysteem, één tariefstelsel, één ICT-netwerk en één collectie voor heel Zeeland.

Een bezuiniging van deze omvang bedreigt direct deze structuur en de uitvoering van de wettelijke taken binnen de bibliotheeksector en verzwakt het netwerk dat de Provincie zelf mede heeft helpen opbouwen.

Gevolgen van de bezuiniging

De ZB heeft vier prestatieafspraken met de Provincie:

1. Provinciale Ondersteuningsinstelling (POI)
2. Wetenschappelijke- en erfgoedbibliotheek
3. Talentontwikkeling, Educatie en Cultuur
4. Maatschappelijke projecten

Voor het prestatieveld Talentontwikkeling en Cultuur is een voorgenomen besluit genomen (zaaknummer 573377), hierop dienen wij separaat een zienswijze in.

Kousteensedijk 7
4331 JE Middelburg
Postbus 8004
4330 EA Middelburg

T 0118 654000
info@dezb.nl

www.dezb.nl

Iban:
NL90 RABO 0365 2587 25
BIC:
RABONL2U
KvK:
41113466
Btw:
NL 0029.18.079.B.01

Met uw besluit wordt de financiering voor de overige drie prestatievelen heroverwogen. ZB erkent het belang van transparantie, vanaf 2023 zijn de kosten voor de afzonderlijke prestatievelen uitgesplitst. Onze prioriteit ligt nu bij verdere detaillering van onze kostenstructuur.

Provinciale Ondersteuningsinstelling (POI)

De POI ondersteunt de openbare bibliotheken bij hun wettelijke taken en de maatschappelijke opgaven uit de Wet stelsel openbare bibliotheken (Wsob) en het Bibliotheekconvenant 2024-2027:

- Aanpak laaggeletterdheid (10-15% van de Zeeuwen is laaggeletterd);
- Digitale inclusie, democratie en burgerschap;
- Leven lang ontwikkelen.

De POI-functie zorgt voor collecties, bibliotheeksysteem, ondersteuning op de maatschappelijke- en educatieve functie en informatiebeheer. Bezuiniging op de POI-functie leidt tot decentralisatie van deze taken. Dit betekent inefficiëntie, hogere kosten en kwaliteitsverlies. Dit heeft tot gevolg dat het transitieproces naar de toekomstbestendige bibliotheek ernstig wordt bemoeilijkt of zelfs tot stilstand wordt gebracht. Terwijl de Rijksoverheid investeert in bibliotheekwerk, kiest Zeeland voor bezuiniging, wat haaks staat op nationaal beleid. Voor de klant betekent dit terugval in toegang tot kwalitatief goede diensten en een toename van kansenongelijkheid. Het Zeeuwse bibliotheeknetwerk functioneert als een goed georganiseerd, samenhangend geheel. De Provincie heeft er baat bij dit netwerk niet alleen te behouden maar ook te versterken.

Wetenschappelijke- en erfgoedbibliotheek

ZB vervult een unieke functie van wetenschappelijke- en erfgoedbibliotheek voor heel Zeeland. Bij afwezigheid van grootstedelijke gemeenten en universiteitsbibliotheken wordt deze functie al decennialang door de Provincie gefinancierd. Deze functie is cruciaal voor onderwijs, onderzoek en cultuur. Ze biedt toegang tot wetenschappelijke bronnen en beheert het Zeeuwse bibliothecair erfgoed. ZB werkt intensief samen met kennisinstellingen als UCR, HZ, JRCZ, DCC, RIAS en Erfgoed Zeeland. Hiermee faciliteert ZB niet alleen onderwijs en onderzoek, maar draagt zij bij aan de brede kennisinfrastructuur van Zeeland. Dit maakt Zeeland aantrekkelijker als vestigingsplaats voor onder andere studenten, hoger opgeleiden, onderzoekers en kennisintensieve organisaties. De wetenschappelijke- en erfgoed bibliotheek is noodzakelijk bij de realisatie van twee in het bibliotheekconvenant genoemde maatschappelijke opgaven, namelijk:

- Digitale inclusie, democratie en burgerschap: noodzakelijk want iedereen moet mee kunnen doen in de samenleving. De bibliotheek biedt laagdrempelig toegang tot kunst, cultuur en wetenschap, ook voor lager opgeleiden.
- Leven lang ontwikkelen, dat geldt voor alle leeftijden en alle opleiding niveaus. Toegang tot plaatsen waar je kan leren en studeren en je laten inspireren door informatie, ontmoeting en dialoog.

Verdere bezuinigingen op deze functie leidt tot:

- Beperkte toegang tot wetenschappelijke kennis voor inwoners;
- Minder beheer en behoud van erfgoed en de toegang daartoe;
- Minimale ondersteuning van hoger onderwijs en onderzoeksinstellingen in Zeeland;
- Verslechtering van het vestigingsklimaat en de culturele- en kennisinfrastructuur.

Vanaf 2012 is het budget voor deze functie al gehalveerd en zijn drastische keuzes gemaakt. Verdere inkrimping leidt tot onomkeerbare schade. Dit staat haaks op de ambitie van Zeeland om kennis en innovatie te stimuleren.

Maatschappelijke projecten

ZB coördineert en organiseert provinciale initiatieven zoals exposities, debatten en culturele- en maatschappelijke projecten. Deze functie versterkt de sociale cohesie in Zeeland en biedt een platform voor kennisdeling en maatschappelijke ontwikkeling. Veel van de taken binnen maatschappelijke projecten kunnen met incidentele middelen, op projectbasis worden bekostigd. Het wegvallen van deze taken tast de basisinfrastructuur van ZB niet aan, maar stelt haar minder in staat in te spelen en

aan te haken bij actuele ontwikkelingen op thema's die voor Zeeland relevant zijn. Wij pleiten voor een heroverweging van de financiering en een gedeelde verantwoordelijkheid met partners.

Vragen en oproep tot overleg

Over bovenstaande zaken gaan wij graag in overleg met de procesbegeleider en de Provincie. Wij vragen daarbij verduidelijking over:

- De expliciete ontwikkelingen binnen ZB die volgens de Provincie de bezuiniging mogelijk maken;
- De onderbouwing van de bezuiniging op basis van de Benchmark Bibliotheekwerk Zeeland;
- De relatie tussen de nieuwe toezichthoudende rol van de Provincie en de kosten voor de POI en lokale bibliotheken.

Resumé

De Provincie heeft bij ZB herhaaldelijk aangegeven transparantie te willen zien in taken en kosten die ZB in opdracht van de Provincie uitvoert. Wij realiseren ons dit en we gaan dit met prioriteit verder uitwerken. We gaan hierover de komende weken in gesprek met de procesbegeleider van de Provincie. In de eerste helft van 2025 gaan we de prestatieafspraken met de Provincie herzien, zoals afgesproken in het bestuurlijk en ambtelijk overleg. Wij zien mogelijkheden tot kostenbesparing door het maken van keuzes en te kijken naar verder centralisatie, standaardisatie en outsourcing van diensten binnen het bibliotheeknetwerk Zeeland. Een besparing van € 1 miljoen achten wij niet haalbaar. Onderzoek hiernaar is noodzakelijk.

Van oudsher heeft de Provincie Zeeland haar verantwoording genomen voor kwalitatief goed bibliotheekwerk in de provincie. De Provincie draagt dan ook naar verhouding veel bij aan bibliotheekwerk. Dit gegeven en gezien de toekomstige toezichthoudende rol van de Provincie op de zorgplicht voor gemeenten zien wij mogelijkheden om te komen tot een provinciale visie op bibliotheekwerk die tot verdergaande centralisatie en normering kan leiden. Ook hierover gaan wij graag in gesprek.

Met vriendelijke groet,

*R. Herman MBA, interim directeur-bestuurder
ZB Bibliotheek van Zeeland*

Bijlagen:

1. Steunbetuiging KZGW
2. Steunbetuiging HZ, UCR, DCC
3. Steunbetuiging SPN
4. Samenwerking bibliotheken in Zeeland (Samenwerking & Verbreden, Politea, 2025; hoofdstuk 11)